

การพัฒนาของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้

ราเชนทร์ สุขม่วง^{1*} จิรวัดน์ พิระสันต์² และนิรัช สุขสังข์³

Development of Souvenirs through Auspicious Beliefs from Recycled Materials
in Wood Industry.

Rachen Sukmuang^{1*} Jirawat Phirasant² and Nirat Soodsang³

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

²⁻³ อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

¹ Graduate Students, Department of Art and Design, Faculty of Architecture, Naresuan University, Phitsanulok

² Lecturer, Faculty of Architecture, Naresuan University, Phitsanulok

*Corresponding author E-mail address: unone111@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงในด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล ที่มีต่อการออกแบบของที่ระลึก 2) เพื่อศึกษากระบวนการผลิตของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ 3) เพื่อพัฒนาของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ 4) เพื่อประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์และความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนาแบบของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาแหล่งข้อมูลในด้านคุณภาพประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบ ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าประเภทไม้และด้านความพึงพอใจประเมินโดยนักท่องเที่ยว ในตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยมีประมาณ 5,000 คนต่อสัปดาห์ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักท่องเที่ยวในตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 98 คน ตามตารางสำเร็จรูปของ Yamane ความคลาดเคลื่อน 10 เปอร์เซ็นต์ โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ โดยใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์หาข้อมูลการหาค่ากรณีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ตัวแปรต้น คือ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล ที่ผลิตจากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ตัวแปรตาม คือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์และความพึงพอใจของผู้ประเมินผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล หลังจากการพัฒนา การเก็บข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการใช้แบบสอบถาม ทำการแปรผลวิเคราะห์ค่าสถิติและได้ของที่ระลึกเป็นไม้แกะสลักรูปปลาที่มีความหมายทางสิริมงคล จำนวน 5 ชุด ชุดละ 2 ชิ้น รวมทั้งหมด 10 ผลิตภัณฑ์ ผลการประเมินด้านคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ผลิตและผู้ประกอบการที่มีต่อผลิตภัณฑ์ว่าโดยรวมมีความพึงพอใจด้านคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลิตภัณฑ์ชุดที่ 4 มีคุณภาพในการผลิตมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39 ผลการประเมินด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยแบบที่ 6 ปลาตะเพียน มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.42 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50

คำสำคัญ : ของที่ระลึกแฝงคติความเชื่อ คติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล วัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้

Abstract

The purpose of the research as: (1) study the relevance or beliefs about the auspicious that effect the design to souvenirs, (2) to learn about the production process that souvenirs through auspicious beliefs from recycled materials in wood industry, (3) develop into the production process that souvenirs through auspicious beliefs from recycled materials in wood industry, (4) assess quality of production and customer satisfaction's to the development of the souvenirs through auspicious beliefs from recycled materials in

wood industry. The group of people in this research. In terms of quality assessment by design professionals, manufacturers, suppliers of wood products category and satisfaction by the tourists in Muangkao sub-district, Muang district, Sukhothai province, by about 5,000 people per week. The sample for this research are 98 tourists in Muangkao sub-district, Muang district, Sukhothai province. This is designed according to the Taro Yamane table at 10% variation by accidental sampling. The statistics are used to analyse the information about how to calculate the value in case of one-simple test. The independent variable is the souvenirs through auspicious beliefs from recycled materials in wood industry. The dependent variable is the satisfaction on the quality of the souvenir products evaluator after the product development. The data were collected from interviews, non-participant observation and questionnaires. Then the collected data were processed and the statistics were analysed and receives souvenirs wooden carved fish through auspicious beliefs of 5 sets of 2 pieces with total of 10 products. Assessment of the quality by design professionals, manufacturers and suppliers of wood products found that overall satisfaction is the highest quality. The set 4 has quality in the production the most quality in so mean value of 4.78 standard deviation 0.39 flat. Assessment of satisfaction of tourists found that overall satisfaction is the highest quality. The most satisfaction is type 6 Tapean fish (Red-tail tinfoil barb) so mean value of 4.42 standard deviation 0.52 flat.

Keywords: fundamental belief of souvenirs, auspicious beliefs, recycled materials in wood industry

ความเป็นมาและความสำคัญ

งานหัตถศิลป์ประเภทงานไม้ที่ได้รับความนิยมการถ่ายทอดต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยกระจายทั่วไปในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทยถือเป็นงานฝีมืออย่างหนึ่งที่ได้ว่าเก่าแก่มากอีกทั้งยังแสดงถึงอารยธรรมมนุษย์ และภูมิปัญญาของมนุษย์ (กรมศิลปากร, 2541, หน้า 52-72) อีกทั้งเมืองไทยนั้นเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับน้ำมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในโลกก็ว่าได้ (สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา, 2529, หน้า 5) ได้กล่าวไว้ว่าสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น “น้ำ” แทรกซึม อยู่ในสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะพิธีกรรม วรรณกรรม นาฏศิลป์ ศิลปะพื้นบ้าน จิตรกรรม ประติมากรรมและมีสัญลักษณ์แทน เช่น “ปลา” ยังจัดได้ว่าเป็นสัตว์ที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยมาตั้งแต่อดีตในความเชื่อของคนไทยเชื่อว่าปลาเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมของคนไทยส่วนใหญ่จะมีความเชื่อเรื่อง บาบ บุญ คุณ โทษ จึงทำให้เกิดการกระทำ พิธีกรรมที่สามารถช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ สร้างความสุขความสบายใจให้กับตนเอง เช่นปล่อยนกปล่อยปลา ซึ่งเชื่อกันว่า นอกจากจะได้บุญแล้วยังเป็นการสะเดาะเคราะห์ด้วย และปลาชนิดต่าง ๆ คนไทยเราก็มีความเชื่อที่ต่างกันออกไปตามชนิดสายพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมาจากชื่อของปลาชนิดนั้นๆหรือจากการดำรงชีพ และลักษณะนิสัยของปลา

ซึ่งสหกรณ์บริการหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้บ้านขวาง จำกัด ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัยนี้เป็นกลุ่มสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ที่มีในท้องถิ่นเป็นเครื่องใช้เครื่องตกแต่งบ้าน เช่น เป็นตู้โบราณ โต๊ะเครื่องแป้ง ฯลฯ ส่วนปัญหาที่พบได้จากขั้นตอนของการผลิตคือเศษไม้ที่เป็นวัสดุเหลือใช้ซึ่งมีอยู่มากมายและไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เท่าที่ควรเพราะส่วนใหญ่จะถูกกำจัดโดยการนำไปรวมขายเป็นเชื้อไฟ หรือนำไปเผาเป็นถ่าน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาความเชื่อมโยงเกี่ยวกับความสริมงคล ที่มีต่อการออกแบบของที่ระลึกเพื่อที่จะนำมาประยุกต์ออกแบบผ่านไม้

แกะสลักจากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ เป็นของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลรูปปลา 10 ชนิดที่เป็น การเพิ่มและสร้างสรรค์รูปแบบของที่ระลึกเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงในด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล ที่มีต่อการออกแบบของที่ระลึก
2. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้
3. เพื่อพัฒนาของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้
4. เพื่อประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์และความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนารูปแบบของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้

สมมุติฐานการวิจัย

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในผลงานของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรม การผลิตงานไม้ อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาและออกแบบของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ของสหกรณ์บริการหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้บ้านขวาง จำกัด ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ของการวิจัยโดยมีตัวแปร ประชากร กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาตัวแปร

1.1 ตัวแปรต้น ประกอบด้วย ของที่ระลึก 5 ประเภท ประเภทละ 2 ชนิดได้แก่

1) ความเชื่อที่ส่งเสริมดวงชะตา ได้แก่ ปลามังกร ปลาเก็ด 2) ความเชื่อที่ส่งเสริมความร่ำรวย ได้แก่ ปลาทอง ปลานิล 3) ความเชื่อที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรือง ได้แก่ ปลาครุฑ ปลาตะเพียน 4) ความเชื่อที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ได้แก่ ปลาไหล ปลาสังกะวาด 5) ความเชื่อที่ส่งเสริมในด้านสุขภาพ ได้แก่ ปลาดุก ปลาหมอสี

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อของที่ระลึกจากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรม การผลิตงานไม้ ตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักท่องเที่ยวในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวนประมาณ 5,000 คนต่อสัปดาห์

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยจำนวน 98 คน ตามตารางสำเร็จรูป ของ Yamane ความคลาดเคลื่อน 10% โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (accidental sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยทำการค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ ตำราเรียน รายงาน วิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิด ศึกษาถึงกระบวนการผลิตงานไม้และความเชื่อทั่วไปที่โดย

ได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และเข้าไปสอบถามและทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับปราชญ์ในชุมชนที่มีความรู้ด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์นำโชคเสริมสิริมงคล

2. การทำแบบประเมินเพื่อรวบรวมและวิเคราะห์เป็นสถิติของความพึงพอใจของต้นแบบของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลของการศึกษาความเชื่อมโยงในด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล ที่มีต่อการออกแบบของที่ระลึก

ผลของการศึกษาความเชื่อมโยงในด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล ที่มีต่อการออกแบบของที่ระลึกพบว่าความเชื่อที่เกี่ยวกับเรื่องของสิริมงคลนั้น นอกจากการถือโชคลางหรือถือเคล็ด ในด้านการเช่นไหว้เทพเจ้าก็ล้วนเต็มไปด้วยความหมายอันเป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับเรื่องสิริมงคล เนื่องจากมีความเชื่อว่า การเช่นไหว้เทพด้วยของสิ่งใดมีความหมายอย่างไร อาจจะต้องด้วยชื่อหรือรูปร่างลักษณะของสิ่งนั้น ก็จะสนองเข้ามาสู่ผู้กราบไหว้ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมักแสวงหาผลไม้ สิ่งของเช่นไหว้มีเสียงพ้องกับคำสิริมงคล หรือมีความหมายเป็นสิริมงคลเท่านั้น ซึ่งมีทั้งพืช สัตว์

สัตว์มงคล ทุกชนชาติในโลกนี้ ล้วนมีคติความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์มงคลด้วยกันทั้งสิ้น บรรพชนของเราอยู่กับสัตว์ รู้จักสัตว์ และศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องของสรรพสัตว์จนถึงจิตวิญญาณ เกิดมรดกทางภูมิปัญญาสืบทอดต่อเนื่องกันมาจนทุกวันนี้ว่าสัตว์ชนิดใดมีพลังอำนาจทางวิญญาณอย่างไร เดินหรือด้อยในทางใด และมนุษย์อาจนำพลังอำนาจเหล่านั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ด้วยวิธีใดบ้าง ซึ่งมนุษย์กับปลานั้นมีความผูกพันกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ประกอบไปด้วยคติความเชื่อบางอย่าง สภาพแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม และรสนิยมของชนในแต่ละกลุ่ม คนไทยโบราณเชื่อว่า ในระบบจักรวาลของไทย โลกมนุษย์ถูกหนุนอยู่ด้วยปลา อานนท์ เมื่อปลาอานนท์เคลื่อนไหว จะทำให้โลกเกิดการเคลื่อนไหวตามไปด้วย (สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา, 2529, หน้า 21) ในความเชื่อของคนไทยเชื่อว่าปลาเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ และในจังหวัดสุโขทัย “ปลา” ยังจัดได้ว่าเป็นสัตว์ที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อชีวิตและวัฒนธรรมของชาวสุโขทัยมาตั้งแต่อดีต จะเห็นได้จากงานศิลปะในสมัยนั้นเช่น ลวดลายที่เขียนในเครื่องเคลือบดินเผาสังคโลก ซึ่งลวดลายที่เป็นของสุโขทัยก็คือลายปลาซึ่งเป็นที่นิยมมากจนลายปลานี้เป็นเอกลักษณ์ของเครื่องเคลือบสังคโลกไปแล้ว และอีกคำกล่าวที่ว่า " ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" ก็เป็นสิ่งที่บ่งบอกอย่างชัดเจนว่าชีวิตของประชาชนไทยในสมัยสุโขทัยมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีความสุขเพียงใด คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงมีพิธีปล่อยนกปล่อยปลา ซึ่งเชื่อกันว่า นอกจากจะได้บุญแล้วยังเป็นการสะเดาะเคราะห์ด้วย อีกทั้งปลางานชนิดถ้าหากได้มีไว้ครอบครอง ก็จะช่วยส่งเสริมสิริมงคล

1.1 ปลาที่มีความหมายเป็นสิริมงคล

มนุษย์กับปลานั้นมีความผูกพันกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ความรู้สึกที่เกี่ยวกับปลาของแต่ละชนิดแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ประกอบไปด้วยคติความเชื่อบางอย่าง เช่นสภาพแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม และรสนิยมของชนในแต่ละกลุ่ม คนไทยโบราณเชื่อว่า ในระบบจักรวาลของไทย โลกมนุษย์ถูกหนุนอยู่ด้วยปลา อานนท์

ภาพ 1 ปลาอานนท์

(ที่มา: สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา, 2529, หน้า 21)

ภาพ 2 วัตถุมงคลรูปปลากัด

(ที่มา : <http://www.taradpra.com/itemDetail.>)

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ต่างๆ และการสัมภาษณ์ พระอธิการพิทักษ์ สุชัยโม เจ้าอาวาสวัดทองกลาง ตำบลมะขามสูง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ป้าสมหมาย ด่วงสาม อาชีพขายปลาหน้าวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร(วัดใหญ่) ซึ่งประกอบอาชีพนี้มานานกว่า 50 ปี และชาวบ้านที่อยู่ในละแวกนั้นผู้วิจัยได้แบ่งออกแบ่งออกอย่างคร่าวๆเป็น 5 ประเภทดังนี้ (1) ความเชื่อที่ส่งเสริมดวงชะตา ได้แก่ ปลามังกร (ภาพที่3), ปลากัด (ภาพที่4) (2) ความเชื่อที่ส่งเสริมความร่ำรวย ได้แก่ ปลาทอง (ภาพที่5), ปลานิล (ภาพที่6) (3) ความเชื่อที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรือง ได้แก่ ปลาการ์ฟ (ภาพที่7), ปลาตะเพียน (ภาพที่8) (4) ความเชื่อที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ได้แก่ ปลาไหล (ภาพที่9), ปลาสังกะวาด (ภาพที่10) (5) ความเชื่อที่ส่งเสริมในด้านสุขภาพ ได้แก่ ปลาดุก (ภาพที่11), ปลาหมอสี (ภาพที่12)

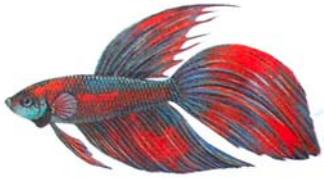
1.2 ความเชื่อที่ส่งเสริมดวงชะตา ได้แก่ ปลามังกร ปลากัด

ภาพ 3 ปลามังกร

(ที่มา: กรมการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2540, หน้า 157)

ปลามังกร จัดเป็นปลาที่มีลีลาการว่ายน้ำที่งดงามเด่น เป็นสง่าดูพญามังกรในเทพนิยาย จึงทำให้มันมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าปลามังกร ดังนั้นปลามังกร ที่มีลักษณะดังเทพมังกรก็จะเป็น การเสริมบารมีและดวงให้แก่ผู้เลี้ยง รวมทั้งป้องกันภัยอันตรายที่จะมาย่ำกายเข้ามาในบ้านอีก

ภาพ 4 ปลากัด

(ที่มา: กรมการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,
2540, หน้า 137)

ปลากัด เป็นที่รู้จักกันดีของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน เนื่องจากว่าปลากัดมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นปลานักสู้ ทรหด อดทน มีนิสัยสู้ไม่ถอย จนกว่าจะตายไป ดังนั้น ความเชื่อที่คนไทยมีต่อ ปลากัดจะหมายถึง จะมีนิสัยสู้ทำมาหากิน สู้ชีวิต สู้กับอุปสรรค นานาประการ ส่งเสริมดวงชะตาให้แคล้วคลาด ปลอดภัย แถมยังมีเสน่ห์และเมตตามหานิยมอีกด้วย

1.3 ความเชื่อที่ส่งเสริมความร่ำรวย ได้แก่ ปลาทอง ปลานิล

ภาพ 5 ปลาทอง

(ที่มา: กรมการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,
2540, หน้า 163)

ปลาทอง เชื่อกันว่าถ้าบ้านเรือนใดเลี้ยงปลาทองอยู่ในบ้านจะเปรียบเสมือนมีทองอยู่ในบ้านและจะนำความร่ำรวย, โชคลาภ, อำนาจและบารมีให้แก่ผู้ที่เลี้ยงโดยดั่งจะกล่าวได้ว่า น้ำ คือ ความ ร่มเย็นเป็นสุขและการไหลเวียนของน้ำคือการทำให้การค้า ราบรื่นสุดท้ายคือปลาทองจะนำความ มั่งคั่งมาสู่คนเลี้ยง สรุปได้ว่าผู้ใดเลี้ยงปลาทองไว้ในบ้านจะนำความร่ำรวยเป็นสุขทำมา ค้าขายขึ้นเงินทองไหลมาเทมา

1.4 ความเชื่อที่ส่งเสริมความร่ำรวย ได้แก่ ปลาทอง ปลานิล

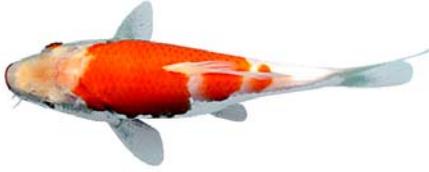

ภาพ 6 ปลานิล

(ที่มา: กรมการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,
2540, หน้า 152)

ปลานิล เป็นปลาที่ได้รับพระราชทานชื่อ โดย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อีกทั้งตามความเชื่อของคนไทย เชื่อ ว่าถ้าการทำบุญด้วยการปล่อยปลาประเภทปลานิลนั้น จะช่วย ส่งเสริมในเรื่องของความร่ำรวย เงินทองไหลมาเทมา ทรัพย์สิน เพิ่มขึ้น อาจเพราะคำว่า นิล นั้นพ้องกับ อัญมณีเพชรนิลจินดา ซึ่งเป็นของมีค่าราคาแพงจึงมีค่านิยมปล่อยปลานิลสืบต่อมา

1.5 ความเชื่อที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรือง ได้แก่ ปลาคาร์พ ปลาตะเพียน

ภาพ 7 ปลาการ์ฟ
(ที่มา: <http://www.thaikoicenter.com>)

ปลาการ์ฟ ชาวจีนเรียกปลาการ์ฟว่า หลี่ เนื่องจากคำนี้มีเสียงใกล้เคียงกับคำว่า ลี่ ที่หมายถึงผลกำไรหรือประโยชน์ ปลาการ์ฟจึงเป็นสัญลักษณ์ของความปรารถนาจะได้ผลกำไรหรือประโยชน์จากการทำธุรกิจ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเพิ่มเติมว่าปลาชนิดนี้เป็นปลาที่แข็งแรง และหลากสีจึงมีพลังแฝงด้วยกำลังที่หลากหลาย ส่วนหมวดปลานั้นเป็นเครื่องหมายของพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ และพลังวิเศษ เหมาะกับผู้ที่ค้าขายช่วยให้มีผลกำไรและประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ

ภาพ 8 ปลาตะเพียน
(ที่มา: กรมการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2540, หน้า 159)

ปลาตะเพียน คนไทยเชื่อกันว่าปลาตะเพียนเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ เพราะช่วงที่ปลาโตเต็มทีกินได้อร่อยเป็นช่วงที่ข้าวตกรวงพร้อมเก็บเกี่ยว บ้างก็มีความเชื่อว่า ปลาตะเพียนเป็นสิ่งสิริมงคล ทำให้เงินทองไหลมาเทมา บ้างก็ว่า หากบ้านไหนแขวนปลาตะเพียนไว้หน้าบ้านจะทำให้บ้านนั้นมั่งมีศรีสุข ทำมาค้าขึ้น นอกจากนี้ปลาตะเพียนยังมีนัยยะที่บ่งบอกถึงเรื่องความขยันหมั่นเพียรอีกด้วย

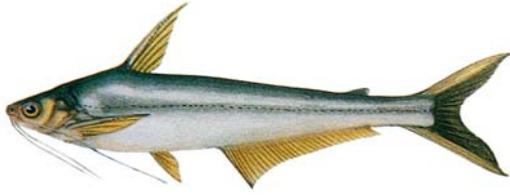
1.6 ความเชื่อที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ได้แก่ ปลาไหล ปลาสังกะวาด

ภาพ 9 ปลาไหล
(ที่มา: กรมการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2540, หน้า 161)

ปลาไหล ชาวจีนมีตำนานเล่าว่าเมื่อครั้งหนึ่ง น้ำท่วมโลกอำมาตย์คนหนึ่งผู้รับใช้จักรพรรดิลงไปใน ตำนานเทพ เป็นผู้พลิกแก้สถานการณ์น้ำท่วม และที่แท้เขาคือปลาไหล ตามความเชื่อของคนไทย เชื่อว่าถ้าการทำบุญด้วยการปล่อยปลาประเภทปลาไหลจะช่วยส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จในชีวิต การงาน การเรียนจะราบรื่นอาจเพราะคำว่า ไหล นั้นมีความหมายว่า ลื่นไหล สะดวกไม่ติดขัดต่ออุปสรรคใดๆทำให้คนไทยนิยมปล่อยกันอย่างแพร่หลาย

1.7 ความเชื่อที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ได้แก่ ปลาไหล ปลาสังกะวาด

ภาพ 10 ปลาปลั่งกะวาด

(ที่มา: กรมการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2540, หน้า 189)

ปลาปลั่งกะวาด เนื่องจากเป็นปลาที่ชอบหากินอยู่ตามผิวน้ำ ไหล ปลาชนิดนี้จึงต้อง อาศัยความเร็วและปราดเปรียวเพื่อการเอาอยู่รอด อีกทั้งรูปร่างของปลาปลั่งกะวาดมีลักษณะพิเศษคือมีหนวดที่ยาวและมีหลายเส้นซึ่งชาวจีนมีความเชื่อว่าเป็นสิริมงคล เป็นลักษณะที่มีอำนาจพลังพิเศษ สิริมงคลเช่นเดียวกับมังกร ซึ่งเป็นสัตว์ที่ชาวจีนนับถือมากที่สุด ตามความเชื่อของคนไทย เชื่อว่าการทำบุญด้วยการปล่อยปลาประเภทปลาปลั่งกะวาด จะช่วยส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จในชีวิต การได้เป็นเจ้านายใหญ่โตเจริญในหน้าที่การงาน

1.8 ความเชื่อที่ส่งเสริมในด้านสุขภาพ ได้แก่ ปลาตุ๊ก ปลาหมอสี

ภาพ 11 ปลาตุ๊ก

(ที่มา: กรมการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2540, หน้า 153)

ปลาตุ๊ก ตามความเชื่อของคนไทย เชื่อว่าการทำบุญด้วยการปล่อยปลาประเภทปลาตุ๊กจะช่วยส่งเสริมในด้านสุขภาพ อดทน แข็งแกร่ง ไม่แพ้ใคร ศัตรูคู่แข่งแพ้ยาย หรือแพ้ยตัวเองเนื่องจากลักษณะของปลาตุ๊กนั้นมีความแข็งแรงดูได้จากศีรษะ ที่มีความแข็งแรงมาก สามารถป้องกันอันตรายต่างๆและมีครีบแข็งปลายแหลมคมขบหักเป็นฟันเลื่อย เรียกว่า “เงี้ยว” ซึ่งเป็นอวัยวะที่สามารถป้องกันอันตรายให้กับตัวมันเองและเป็นอาวุธที่ร้ายกาจได้อีกด้วย

ภาพ 12 ปลาหมอสี

(ที่มา: <http://www.aro4u.com>)

ปลาหมอสี เชื่อว่าจะส่งผลให้อายุยืน บังเกิดความมั่นคงมั่งคั่ง ลักษณะของปลาหมอสีที่ดีคือแข็งแรงและสีสวยดูเด่นสง่า จัดเป็นปลาที่มีลักษณะหัวโหนกใหญ่ ซึ่งไปคล้ายกับเทพเจ้า ชิว (ฮก ลก ชิว) อันเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืน สุขภาพแข็งแรง อายุยืนนาน อีกทั้งสีสันของปลาที่เป็นสีแดง ในความเชื่อของจีนถือว่าเป็นสิริมงคล เป็นสีแห่งความกล้าหาญ รุ่งเรือง อีกทั้งลวดลายบนตัวปลาหมอสีที่มีลักษณะดี หากมองแล้วจะเหมือนอักษรจีนคำว่า “ฮวด” ซึ่งหมายถึงความเจริญรุ่งเรือง

2. ผลของการพัฒนาของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้

เนื่องจากผลิตภัณฑ์ไม้ที่ผ่านการแกะสลักนั้นจัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าทางประณีตศิลป์ ผู้ที่มีผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักจะเก็บรักษากันเป็นอย่างดีด้วยความรู้สึกชื่นชมว่าเป็นของงามประณีตที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ จึงมีเก็บรักษาอยู่ทั่วไป ในสถานสะสมเอกชน บ้านเอกชน วัด ในราชสำนัก พิพิธภัณฑสถานเอกชนและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ การนำความถนัดของคนไทยในการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักผสมผสานกับการออกแบบที่ร่วมสมัยจากวัสดุที่เหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ เพื่อสร้างเอกลักษณ์และเพิ่มคุณค่าให้แก่สินค้าในชุมชน เป็นเครื่องบ่งชี้ความแตกต่างจากสินค้าอุตสาหกรรม ในการศึกษาการพัฒนาของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงาน

ไม้ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์และออกแบบโดยดึงลักษณะเด่นทางกายภาพของปลาแต่ละชนิดที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อของคนไทย โดยใช้เทคนิคตัดทอน (reduction) ของรูปทรง และลักษณะเด่นของปลานั้นๆ ออกมาผสมผสานกับพื้นหลังที่เป็นลักษณะการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ ลักษณะนิสัยของปลาให้เหมาะสมกับปลาแต่ละประเภท

ภาพ 13 แบบร่างของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ รูปปลามงคล 10 ชนิด ภาพโดย นายราเชนทร์ สุขม่วง (2555)

3. ผลของการศึกษากระบวนการผลิตของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้

จากการรวบรวมข้อมูลกระบวนการผลิตจากตำราคู่มืองานไม้ สีอิเล็กทรอนิกส์ ในคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต รวมทั้งสอบถามช่างผู้ชำนาญจากร้าน พุทธศิลป์ จังหวัดสุโขทัย และ หัวหน้ากลุ่มศิลป์ไม้ไทย จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสรุปแบ่งเป็นขั้นตอนเป็น 2 ส่วนดังนี้

3.1 ขั้นตอนการขึ้นรูปงานไม้

3.1.1 ถอดแบบแปลนจากแบบร่าง เพื่อนำไปวาดลงบนชิ้นไม้

3.1.3 ทำการวาดชิ้นส่วนต่างๆในแบบแปลนลงบนไม้

3.1.4 ตัดแบ่งเศษไม้ให้ได้ขนาดอย่างคร่าวๆโดยเลื่อย และมีดพริ้ว เก็บรายละเอียดให้ได้รูปร่างคร่าวๆ

ตกแต่งให้ได้รูปตามที่ร่างโดยใช้กระดาษทรายหรือเครื่องเจียรไฟฟ้าเพื่อความรวดเร็วในการผลิต

- 3.1.5 วาดรายละเอียดลวดลายของชิ้นงานเพิ่มเติมลงบนไม้ที่ขึ้นรูปเสร็จแล้ว
- 3.1.6 ตกแต่งให้ได้รูปตามที่ต้องการ รายละเอียดด้วยการเจาะรูโดยใช้สว่านชนิดต่างๆ
- 3.1.7 เก็บรายละเอียดของชิ้นครั้งสุดท้ายโดยใช้กระดาษทรายขัดเก็บเส้นไม้ให้เรียบเนียน

ภาพ 14 - 19 ขั้นตอนการขึ้นรูปงานไม้

ภาพโดย นายราเชนทร์ สุขม่วง (2555)

3.2 ขั้นตอนในการทำสีงานไม้

- 3.2.1 จัดเตรียมสีย้อมและเคลือบไม้ อุปกรณ์พู่กันต่างๆที่ใช้ในการลงสี
- 3.2.2 เมื่อลงสีเสร็จแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการเคลือบโดยผสมยูรีเทนกับทินเนอร์ โดยลงครั้งแรก ส่วนผสมเจือจางอยู่ที่ประมาณ 30:70 ทารอบชิ้นงาน
- 3.2.3 ขัดด้วยกระดาษทรายเบอร์ละเอียดเพื่อลบเส้นไม้และผิวที่ขรุขระของยูรีเทนที่ทาไว้ครั้งแรก
- 3.2.4 ทาทับอีกรอบโดยผสมยูรีเทนในอัตราส่วนตามความต้องการของผู้ผลิต
- 3.2.4 นำชิ้นส่วนต่างๆมาประกอบเข้าด้วยกันเป็นงานที่สมบูรณ์

ภาพ 20 - 25 ขั้นตอนการในการทำสีงานไม้ ภาพโดย ราเชนทร์ สุขม่วง (2555)

ภาพ 26 ต้นแบบที่เสร็จสมบูรณ์
ชุดที่ 1 ความเชื่อที่ส่งเสริมดวงชะตาได้แก่
ปลามังกร, ปลากัด

ภาพ 27 ต้นแบบที่เสร็จสมบูรณ์
ชุดที่ 2 ความเชื่อที่ส่งเสริมความร่ำรวย
ได้แก่ ปลาทอง, ปลานิล

ภาพ 28 ต้นแบบที่เสร็จสมบูรณ์
ชุดที่ 3 ความเชื่อที่ส่งเสริมความเจริญ รุ่งเรือง
ได้แก่ ปลาคาร์ฟ, ปลาตะเพียน

ภาพ 29 ต้นแบบที่เสร็จสมบูรณ์
ชุดที่ 4 ความเชื่อที่ช่วยให้ประสบ
ความสำเร็จในชีวิต ได้แก่ ปลาไหล,
ปลาสังกะวาด

ภาพ 30 ต้นแบบที่เสร็จสมบูรณ์
ชุดที่ 5 ความเชื่อที่ส่งเสริมในด้านสุขภาพ
ได้แก่ ปลาดุก, ปลาหมอสี

ภาพ 31 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่เสร็จสมบูรณ์ จำนวน 5 ชุด 10 ผลิตภัณฑ์
ภาพโดย นายราเชนทร์ สุขม่วง (2555)

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนารูปแบบของที่ระลึกตามความคิดเห็น มงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้

การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบของที่ระลึกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้จำนวนทั้งหมด 10 ชิ้น โดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว รอบบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 98 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบของที่ระลึกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับสิริมงคล จากกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับ	รายละเอียด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	46	46.90
	หญิง	52	53.10
	รวม	98	100
2	ช่วงอายุ		
	ต่ำกว่า 20 ปี	26	26.50
	20-25 ปี	22	24.40
	26-35 ปี	24	24.50
	36-50 ปี	15	15.30
	มากกว่า 50 ปี	11	11.20
	รวม	98	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)			
ลำดับ	รายละเอียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3	อาชีพ		
	หน่วยงานของรัฐ	47	48
	หน่วยงานเอกชน	22	22.40
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	0	0
	รับจ้าง	1	1
	นักศึกษา	20	20.40
	อื่น ๆ	8	8.20
	รวม	98	100
4	ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า	26	26.50
	ปริญญาตรี	59	60.20
	ปริญญาโท	13	13.20
	ปริญญาเอก	0	0
	รวม	98	100
5	เคยพบเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้		
	เคย	63	64.30
	ไม่เคย	35	35.70
	รวม	98	100

จากตารางที่ 1 จากการวิเคราะห์ตารางพบว่าข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน อายุต่ำกว่า 20 ปี ทำงานหน่วยงานของรัฐ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และส่วนใหญ่เคยพบเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินแบบของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ของผู้ประเมินทั้งสิ้น 98 คน

ลำดับ	รายการ	ผลิตภัณฑ์ชุดที่ 1		ผลิตภัณฑ์ชุดที่ 2				ผลิตภัณฑ์ชุดที่ 3					
		ปลามังกร		ปลากัด		ปลาทอง		ปลานิล		ปลาการ์ฟ		ปลาตะเพียน	
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1	รูปแบบและโครงสร้างของผลิตภัณฑ์สอดคล้องตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล	4.34	0.63	4.28	0.67	4.51	0.72	4.18	0.83	4.29	0.64	4.56	0.66
2	รูปทรงความสวยงามแปลกตาและน่าสนใจ	4.45	0.58	4.32	0.70	4.48	0.75	4.27	0.63	4.48	0.60	4.46	0.66
3	ความแข็งแรง	4.20	0.57	4.21	0.71	4.21	0.60	4.12	0.65	4.29	0.63	4.31	0.56
4	ความเหมาะสมของการนำวัสดุมาใช้	4.30	0.63	4.45	0.52	4.41	0.73	4.45	0.58	4.39	0.57	4.42	0.66
5	ขนาดมีความเหมาะสม	4.45	0.59	4.38	0.58	4.34	0.77	4.23	0.67	4.35	0.58	4.31	0.65
6	ภาพรวมมีความสวยงามดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็น	4.52	0.58	4.56	0.50	4.37	0.78	4.54	0.64	4.54	0.58	4.45	0.65
	รวม	4.38	0.43	4.34	0.44	4.39	0.85	4.37	0.78	4.39	0.44	4.42	0.50

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	ผลิตภัณฑ์ชุดที่ 4				ผลิตภัณฑ์ชุดที่ 5			
		ปลาไหล		ปลา สังกะวาด		ปลาดุก		ปลาหมอสี	
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1	รูปแบบและโครงสร้างของผลิตภัณฑ์สอดคล้องตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล	4.38	0.75	4.12	0.99	4.39	0.76	4.43	0.93
2	รูปทรงความสวยงามแปลกตาและน่าสนใจ	4.29	0.75	4.46	0.58	4.45	0.68	4.51	0.68
3	ความแข็งแรง	4.05	0.74	4.35	0.50	4.28	0.62	4.11	0.78
4	ความเหมาะสมของการนำวัสดุมาใช้	4.45	0.66	4.44	0.59	4.44	0.66	4.26	0.90
5	ขนาดมีความเหมาะสม	4.31	0.79	4.34	0.73	4.36	0.58	4.31	0.72
6	ภาพรวมมีความสวยงามดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็น	4.42	0.67	4.31	0.63	4.41	0.59	4.45	0.68
	รวม	4.31	0.55	4.34	0.49	4.39	0.47	4.34	0.64

จากตารางที่ 2 ผลของการเปรียบเทียบพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ผลของการเปรียบเทียบระหว่าง แบบที่ 6 ปลาตะเพียน ($\bar{X} = 4.42$) มีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือแบบที่ 3 ปลาทอง ($\bar{X} = 4.39$) แบบที่ 9 ปลาดุก ($\bar{X} = 4.39$) แบบที่ 5 ปลาการ์ฟ ($\bar{X} = 3.39$) แบบที่ 1 ปลามังกร ($\bar{X} = 4.38$) แบบที่ 4 ปลานิล ($\bar{X} = 4.37$) แบบที่ 10 ปลาหมอสี ($\bar{X} = 4.34$) แบบที่ 2 ปลากัด ($\bar{X} = 4.34$) แบบที่ 8 ปลาสังกะวาด ($\bar{X} = 4.34$) และแบบที่ 7 ปลาไหล ($\bar{X} = 4.31$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ตามเกณฑ์ความพึงพอใจมาก (3.50) จำนวน 98 คน

ชนิด	$\bar{X}$	SD	t	sig	การแปลผล
ปลามังกร	4.38	0.43	20.43*	0.00	มาก
ปลากัด	4.37	0.44	19.46*	0.00	มาก
ปลาทอง	4.39	0.85	15.14*	0.00	มาก
ปลานิล	4.37	0.78	11.05*	0.00	มาก
ปลาการ์ฟ	4.39	0.44	19.90*	0.00	มาก
ปลาตะเพียน	4.42	0.50	18.13*	0.00	มาก
ปลาไหล	4.31	0.56	14.68*	0.00	มาก
ปลาสังกะวาด	4.34	0.49	16.83*	0.00	มาก
ปลาดุก	4.39	0.47	18.59*	0.00	มาก
ปลาหมอสี	4.34	0.64	13.01*	0.00	มาก

หมายเหตุ : *P < 0.05 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ เป็นการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของ ระดับคะแนนในแต่ละรูปแบบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 3.50 โดยนำค่าเฉลี่ยของแต่ละรูปแบบทำการ ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย ผลของการเปรียบเทียบทุกรูปแบบ ของผลิตภัณฑ์ ทั้ง 10 แบบ มีความพึงพอใจสูงกว่าเกณฑ์ 3.50 (พึงพอใจมาก)

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ผลิตและผู้ประกอบการ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตาม คติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้

ที่	รายการ	ชุดที่ 1		ชุดที่ 2		ชุดที่ 3		ชุดที่ 4		ชุดที่ 5	
		$\bar{X}$	SD								
1	ลักษณะทั่วไป ต้องประณีต สวยงาม มีรูปแบบที่เหมาะสม ไม่มีราและไม่มีเสี้ยนไม้	4.82	0.40	4.82	0.40	4.82	0.40	4.82	0.40	4.82	0.40
2	ลวดลาย ต้องประณีต เหมาะสมกับชิ้นงาน	4.73	0.47	4.73	0.47	4.73	0.47	4.73	0.47	4.73	0.47
3	สี ต้องติดแน่น ไม่ต่าง หลุด หรือลอก และเมื่อลูบผลิตภัณฑ์แล้วสีต้องไม่ติดมือ	4.82	0.40	4.55	0.69	4.45	0.69	4.82	0.40	4.82	0.40
4	การประกอบ ต้องประณีต ติดแน่น คงทน ไม่มีรอยแตก และไม่มีรอยเปื้อนของสารที่ใช้ยึดติด	4.64	0.50	4.64	0.50	4.73	0.47	4.82	0.40	4.64	0.50
5	การเคลือบเงา ต้องเรียบ สม่ำเสมอ ไม่เป็นเม็ด เป็น คราบ กรอบ แตก หลุด หรือลอก และไม่หนาเกินไป	4.64	0.50	4.55	0.52	4.81	0.40	4.73	0.47	4.73	0.47
	รวม	4.73	0.41	4.65	0.47	4.70	0.39	4.78	0.35	4.75	0.40

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ผลิตและผู้ประกอบการที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ผลของการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์ชุดที่ 4 ($\bar{X} = 4.78$) มีคุณภาพการผลิตมากที่สุด รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ชุดที่ 5 ($\bar{X} = 4.75$) ผลิตภัณฑ์ชุดที่ 1 ($\bar{X} = 4.73$) ผลิตภัณฑ์ชุดที่ 3 ($\bar{X} = 4.71$) และผลิตภัณฑ์ชุดที่ 2 ($\bar{X} = 4.65$) ตามลำดับเมื่อเทียบกับเกณฑ์ระดับคะแนนของการประเมิน

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ผลิตและผู้ประกอบการ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตาม คติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ตามเกณฑ์คุณภาพมาก (3.50)

ชุดที่	รายการ	$\bar{X}$	SD	t	Sig.	แปลความหมาย
1	ปลามังกร , ปลา กัด	4.73	0.41	9.87*	0.00	มากที่สุด
2	ปลาทอง , ปลา นิล	4.65	0.47	8.22*	0.00	มากที่สุด
3	ปลา คาร์ฟ , ปลา ตะเพียน	4.71	0.39	10.19*	0.00	มากที่สุด
4	ปลา ไหล , ปลา สังกะวาด	4.78	0.35	12.09*	0.00	มากที่สุด
5	ปลา ดุก , ปลา หมอสี	4.75	0.40	10.30*	0.00	มากที่สุด

หมายเหตุ : *P < 0.05 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางการเปรียบเทียบเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ผลิตและผู้ประกอบการที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ เป็นการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนในแต่ละรูปแบบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 3.50 โดยนำค่าเฉลี่ยของแต่ละรูปแบบทำการ ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย ผลของการเปรียบเทียบทุกรูปแบบ ของผลิตภัณฑ์ ทั้ง 5 ชุด มีคุณภาพการผลิตสูงกว่าเกณฑ์ 3.50 (พึงพอใจมากที่สุด)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

การศึกษาความเชื่อมโยงในด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล ที่มีต่อการออกแบบของที่ระลึก ในส่วนของกระบวนการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ สํารวจ บันทึกภาพ ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยต่างๆซึ่งปรากฏว่าวัฒนธรรมของคนไทยส่วนใหญ่จะมีความเชื่อเรื่อง บาป บุญ คุณ โทษ จึงทำให้เกิดการกระทำ พิธีกรรมต่างๆนานาแม้กระทั่งสิ่งที่เป็นสิริมงคล ทั้งที่เป็นนามธรรม และรูปธรรมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์เป็นคนปลูกสร้างปรุงแต่งขึ้นมาก็ตาม สามารถช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ สร้างความสุขความสบายใจให้กับตนเอง ผู้วิจัยจึงนำไม้สักซึ่งจัดเป็นไม้มงคล ที่เป็นวัสดุเหลือใช้จากอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์ มาพัฒนาเป็นของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา หวันชิตนาย (2547, หน้า 107) กล่าวว่า “ความเชื่อด้านความเป็นสิริมงคล เสริมบารมี ชาวบ้านมีความเชื่อว่าไม้เทพพาโรเป็นไม้ที่มีเทพเจ้าสิงสถิตอยู่ จึงนิยมนำมาแกะเป็น วัตถุมงคล เช่นพระพุทธรูป เจ้าแม่กวนอิม และนำมาแกะสลักเป็นรูปสัตว์ตามจักรราศีต่างๆ เพื่อเสริมสร้างบารมี”

ผลของการพัฒนาของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ผู้วิจัยได้นำความรู้จากที่ศึกษานำมาประยุกต์และออกแบบโดยดึงลักษณะเด่นทางกายภาพของปลามงคล 10 ชนิดด้วยทักษะการตัดทอน (reduction) ของรูปทรงเพื่อความเรียบง่ายและสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับ ผล งานวิจัยของ วรางคนางค์ วรรณตุง (2553, หน้า 7) กล่าวว่า “วิธีการออกแบบชิ้นงานเครื่องประดับ โดยการใช้เทคนิคการตัดทอนแบบ หมายถึงการเขียนภาพตัดทอนรูปทรง ลวดลาย สี ให้เหลือบางส่วนที่สำคัญไว้ เพื่อให้เกิดความงามและสื่อความหมายเข้าใจง่าย

ผลของการศึกษากระบวนการผลิตของที่ระลึกตามคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล จากวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจาก ร้าน พุทธศิลป์ จ.สุโขทัย และ หัวหน้ากลุ่มศิลป์ไม้ไทย จ.พิษณุโลก พบว่า วัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้จากสหกรณ์บริการหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้บ้านขวาง จำกัด เป็นไม้ที่ไม่ได้มาตรฐานที่จะนำมาผลิตเฟอร์นิเจอร์ได้อีกต่อไป จะมีลักษณะเป็นแท่งและแผ่น ซึ่งมีขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงดัดแปลงแก้ไขโดยคำนึงถึงลักษณะของชิ้นงานให้เหมาะสมกับเศษไม้สัก ที่เป็นวัสดุเหลือใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตงานไม้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูติมา หวันชิตนาย (2547, หน้า 111) กล่าวว่า “ขั้นตอนการออกแบบจะต้องละเอียดรอบคอบสามารถออกแบบโดยสร้างจินตนาการไปตามรูปร่างของวัสดุและออกแบบให้สามารถใช้วัสดุได้อย่างประหยัด เกิดประโยชน์ คุ่มค่าสูงสุด”

ข้อเสนอแนะ

1. ในด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลเกี่ยวกับของที่ระลึกในร้านค้ารอบๆอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยนั้น ศาสนาค่านิยมและความเชื่อต่างๆเป็นเรื่องส่วนบุคคล ผู้บริโภคบางส่วนจึงไม่ทราบถึงความหมายที่แฝงอยู่ในของที่ระลึกนั้นๆ ควรมีโอกาสเผยแพร่เกี่ยวกับข้อมูลตัวสินค้าแจกเพื่อความเข้าใจและเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

2. จากการศึกษาในชุมชนทำให้ผู้วิจัยมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับระบบธุรกิจหัตถกรรมไม้แกะสลัก ซึ่งระบบนี้ทำให้ผลผลิตชิ้นงานรูปแบบใหม่ๆออกมามีน้อย อีกทั้งรูปแบบที่ยังไม่เป็นที่รู้จักในตลาด ช่างแกะสลักไม้รอบๆอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ส่วนใหญ่ไม่รับทำเพราะปัจจุบันช่างต้องผลิตชิ้นงานส่งร้านค้าต่อวัน ในจำนวนอัตราจำกัดสูงสุดของช่างแต่ละคนที่จะผลิตได้อยู่แล้ว

3. ในปัจจุบันเยาวชนรุ่นหลังไม่สนใจในการประกอบอาชีพแกะสลักไม้ ในอนาคตงานแกะสลักอาจสูญหายไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการแกะสลักไม้ในลักษณะการพัฒนาและอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นหลัง

เอกสารอ้างอิง

กรมการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2540) ภาพปลาและสัตว์น้ำของไทย (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ :

องค์การค้าของคุรุสภา.

กรมศิลปากร. (2541) งานช่างแกะสลักในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชนจำกัด.

ชุติมา หวันชิตนาย. (2547). ศึกษาหัตถกรรมแกะสลักไม้เทพทาโร ของชาวบ้านตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด

จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ธวัชชัย ดุลยสุจริต. (2545). สัญลักษณ์มงคลจีน สืบสานจิต-วิญญาณบรรพชน. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์.

วรางคนางค์ วรรณตุง. (2555). การพัฒนารูปแบบเครื่องประดับเงินจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าลีซอชุมชนศรีดงเย็นอำเภอแม่

แตง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 1(2), 68-80

สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา. (2529). “น้ำ” บ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.